

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOYS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya.

Números atrasats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 28
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fera de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 8 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

NOTAS MODERNISTAS

La millor fruyta es la del hort dels altres.

CRONICA

La *Terra baixa* de 'n Guimerá ja ha passat l'Ebro, camí de Catalunya. S'ha de fer aquesta aclaració, perquè algunes de las obras anteriors del poeta 'l passaren també, però camí de Castella. Ara 'l pas del riu s'ha efectuat á l'inversa.

De moment, la *Terra baixa* s'ha quedat á Tortosa, la ciutat típica que blasona de no ser catalana, ni aragonesa, ni valenciana, sino pura y exclusivament *tortosina*.

Allá ha estrenat l'obra del poeta, tal com aquest la va escriure, en prosa catalana, D. Teodor Bonaplata... un primer actor que no havent trobat contracta á Barcelona, té de anar á campársela per algunes poblacions secundaries de Catalunya.

En la capital, tal com avuy se cultiva 'l *Teatro catalá*, no se 'n necessitan de primers actors: ni en Bonaplata, ni cap mes. La *bona plata* se l'estiman mes per ells los Srs. empresaris de *Romea*. L'estalvi es la base mes segura de la riquesa dels pobles. Crech que aixó va dirho en Franklin, y 'ls senyors empresaris de *Romea*, interpretantho á la seva manera, 's desviuhen per economisar.

Seguint aquesta marxa, no será extrany que 'l dia menos pensat donguin l'absoluta á tots los actors als quals avuy encare 'ls deixan fer comedias y firmar la nómina. Bastará que aquella empresa atini en que per divertir segons á quin públich no 's necessitan comedians de carn y ossos, comedians que tingan de menjar, vestir y pagar lloguer de casa, bastant, pel cas, una colecció de ninots, ab los corresponents cordills per ferlos moure, ó bé unas quantas capsas de figuras retalladas á propósit pera representar sombras xinescas.

Per aquest medi, que someto á l'alta consideració del Sr. Franquesa ó *Franqueza*, com ell se firma, l'empresa de *Romea* arribaria á la supressió definitiva de tots los sous. ¡Y alsa, manos, quína ganga!

No per aixó baixaria mes de lo que ha baixat fins ara 'l nivell artístich del *Teatro catalá*, tal com s'explota avuy en aquella casa.

La mateixa obra última del etern plagiari, estrenada 'l dilluns, no crech que perdés gran cosa al ser representada á tall de funció de putxinetlis. No 's necessitan grans esforços per transformar tots los seus personatjes en figuretas mes ó menos ben articuladas que 's belluguin á voluntat del tramoyista y que parlin per boca del apuntador ab veu de ventríloquo.

Y en aquest cas, millor encare que representantla per medi de actors de debó, podria l'empresa omplir sos anuncis y cartells ab los consabuts reclams entre admiratius: ¡*Gran función de bromal...* ¡*A reirsel!*... ¡*A reirsel!*... que avuy usa á tot drap la major part dels días de la senmana.

Lo Sr. Ferrer y Codina per la seva part ja fa molt temps que no 's preocupa mes que de fer riure al públich á forsa de xocarrerías, secundant los bons propósits de la empresa de *Romea*. ¡Y cosa extranya!... Quan algun periódich, en justa correspondencia, li busca las *pessigollas*, en lloch de posarse á riure ell també, generalment s'enfada, y arriba fins al extrem de portar als tribunals als periodistas descubridors dels seus plagis.

Pero per lo que toca á la ocasió present, si vol ser just, tindrà de querellarse contra sí mateix, ja que plagiari s'ha proclamat, ell, espontáneament, al anunciar en lo cartell, per cert en una forma gramatical algun tant repelosa, que la comedia *Un home de sort* está escrita sobre un *vaudeville* francès.

Si 'l Sr. Ferrer y Codina se decideix á acusar davant dels Tribunals de justicia al Sr. Ferrer y Codina per haverli dit que ha comés un altre plagi, l'acusat podrá disculparse, contestant al acusador:

—Vosté s'equivoca: jo no li he dit plagiari, sino que va escriure l'obra sobre un *vaudeville* francès, lo qual vol dir rectament interpretat, que 'l *vaudeville* francès va servirli de carpeta ó de cuixí.

Ab aquesta explicació l'acusat Sr. Ferrer y Codina donará una gran proba de ingeni y de *originalitat* al Sr. Ferrer y Codina acusador y plagiari.

Un home de sort es l'edició mil y una de certa farsa escénica que ja s'ha manat retirar de tots los teatros del mon, de tan manosejada. Sembla impossible que 'l Sr. Ferrer y Codina, quan se fica escopeta en má en los vedats dels teatros extrangers ahont hi abundan tant las pessas de gran preu, casi sempre las mateixas llebras.

Llebras sense carn, ni ossos; llebras de apariencia, de guarda-ropia: com si diguessim: pells de llebra plenas de palla. Aixó es lo únich que atrapa.

Aquell marit que se 'n va en busca de aventuras desventuradas fora del domicili conjugal, passant tota mena de apuros y compromisos estém ja cansats de veure'l... Cansat també deu estar de representarlo 'l Sr. Goula... Y la mateixa sogra rondinaire y mal-pensada de sempre, y la mateixa esposa que tan aviat desconfia com se mostra excessivament crédula... Y 'l mateix amich de costum que tot ho arregla moltes vegadas á las sévas expensas... Fins los criats y criadas imitant las costúms llicenciosas dels seus amos son sempre 'ls mateixos.

Una vegada varen fer riure; donchs ab aixó n'hi ha prou perquè l'autor plagiari alenti l'estúpida pretensió de que fassin riure eternament.

No hi ha mes que moure tots aquells fantotxes segons recepta, combinant las mateixas situacions de sempre: la dona que s'amaga al final del acte primer, sense que després s'expliqui com ha sortit del séu amagatall; la mateixa dona que al final del acte según diuhen que 's tira daltabaix del balcó y tots los personatjes figuran créures'ho, y que á pesar de tot, en l'acte tercer apareix campant com si tal cosa, resultant qu'en lloch de tirarse pel balcó, va tirarse sobre 'l llit... *Et sic de cæteris*.

Lo Sr. Ferrer y Codina en son llenguatge peculiar podrá dir: —No hi ha res que m'agradi tant com *posar la llufa* al públich.

Lo llenguatge...

Aquest si que constituheix una de las especialitats del autor plagiari. La tinta ab qu'escriu casi sempre put. La vulgaritat y l'ordinariesa son los distintius de la seva prosa.

Desde las primeras frases de *Un home de sort* ja 'ns presenta la cédula personal. Un criat que arregla una gabia ab alguns aucells, diu textualment:

—L'amo 'is té perquè n'hi fassin de petits, y á qui n'hi fan de petits es á mí.

Poch després la mestressa de la casa s'oposa á que 'l mosso de la torre, home d'edat y viudo, vulgui torná á casarse.

Y com ella també es una dona madura, pregunta: —¿Qué diriau si m'ho véyau fé á mí?

En l'acte segon, el mosso de la torre, diu: —De tot aixó 'n té la culpa 'l porté del portal de la porteria de la porta d'abaix.

Aixó per si no ho sabían es un xiste.

En l'acte tercer, entre dos amichs se crusan los següents *bocadillos*:

—Sant Antoni be criava porch.

—Pero no va casars'hi.

Y encare, segons he sentit contar, durant los ensaigs lo Sr. Ferrer y Codina va anar pulint aquell conjunt de insanitats, á súplicas dels pobres actors que havían d'emporcarse la boca ab las evacuacions del seu ingeni.

—Per Déu, Sr. Ferrer.... tregui aquesta frasse... es massa ordinaria.

Y l'etern plagiari la treya ó la modificava. Pero á pesar de tantas supressions y modificacions, l'obra, ó lo que siga, ha quedat encare tan plena de bruticia, que casi no hi ha per hont agafarla. Veritat es que si arriba á fer dissapte complet, no 'n quedava res.

En lo que 'l Sr. Ferrer y Codina ha demostrat un talent insuperable, es en l'organización de la *claque*. Estava ben distribuïda pel teatro, y no 'n vulguin mes d'aplausos y de cridades del autor á la escena al final dels actes.

Quan va apareixer l'etern plagiari jo 'm creya que obrant ab justicia, diria:

—L'autor de l'obra que están veyent es *Mussiú Tal ó Qual*. Ja li enviaré 'ls aplausos de vostés, reservantme l'import dels drets de representació.

Pero no va tenir tal franquesa. El pare de la criatura permaneceix anónim. Lo Sr. Ferrer s'ha contentat ab dir que la criatura va naixe á Fransa y qui vulga saber mes que vagi á París. Ell l'ha vestida, á la seva manera, li ha embrutat la cara y li ha posat á la boca 'ls primors de son llenguatge especial: tal com la presenta estém mes que segurs que ni 'l seu pare legítim la coneixeria.

Tot lo qual vé á tom per dir com dihém que 'l seyyor Ferrer y Codina fa alguna cosa pitjor que plagiar.

Y mentres al públich del *Teatro catalá* se li donan per tot aliment aqueixas xanfaynas repugnants, l'últim drama de 'n Guimerá, la *Terra baixa*, al atravesar l'Ebro, 's queda á Tortosa, per no haver trobat lo Sr. Bonaplata teatro á Barcelona ahont representar-lo.

P. DEL O.

A UNA «MASCARETA»

Anavas disfressada ab aquell trajo
que als *Cuadros disolvents*,

SORTIDA DEL LICEO

Aspecte de la Rambla en las nits de ball de máscaras.

la Campos, (*Varietats*), ab sa sal mostra;
estavas guapa ab ell.
Aquellas pantorrillas tan bufonas,
aquell hermós cabell,
aquellas incitants caderas grossas
y tot lo fisich téu,
servían de *disfrás* á ta figura
puig tú, del que ostentavas no tens rés.

SALVADOR BONAVÍA.

LA VERITAT EN SON LLOCH

Si 'ls simpátichs velocipedistas—ja ho veuen: *simpátichs!*—s' han arribat á creure que 'ls portó mala voluntat, s' equivocan, y al mateix temps que s' equivocan, m' ofenen y m' omplan d' aflicció.

¡Mala voluntat jo! ¿Per qué?...

Fossin regidors del ala trencada, ó forners dels que *quitan*, ó carnicers dels que donan gat per bou, no dich jo que no sentís contra ells animadversió ó antipatía, y no procurés empaytarlos ploma en má sense deixarlos sossegar un moment.

Pero ¡tenir tirria á uns sers que apuradament no aspiran á altra cosa que á corre molt, y que encaminats per la vía del bé hasta poden arribar á ser útils!... ¡Sentir mala voluntat envers uns ciutadans que sols pensan en anar endavant, y que per volguerhi anar, devegadas se 'n van de costellas!

Res mes lluny de la veritat. Ni 'ls velocipedistas em son antipátichs, ni tinch res que dir contra 'l género de *sport* á que 's dedican. Mes diré encare: si jo no vaig ja en bicicleta ¿no saben per qué? Perque tinch por de caure. Si no fos aquest sant temor—que Deu me 'l mantingui forsa anys—¡ja veurían ab quín desenfreno 'm llensaría per camíns y carreteras, *batent records*, disputant campeonatos y realisant totas las proesas imaginables!

No senyors; del ciclisme, com institució y com exercici, no 'n tinch res absolutament que dir. Al fi y al cap, el mon es prou gran perque per tothom hi haja puesto, y lo mateix té dret d' estars'hi el que no mes pensa en seure, com el que únicament s' hi troba bé corrent com un mal-esperit á rahó de setanta kilómetros per hora.

Pero, siguém enrahonats, senyors ciclistas; una cosa es que vostés trotin com uns desesperats per aquests mons de Deu, y un' altra cosa es que corrent em clavin la máquina á sobre y m' espatllin un parell de pessas del individu.

En pochos días n' hem vist una infinitat de cassos. Un velocipedista va atropellar á una criatura de pochos anys. Un altre va aplastar á un transeunt contra una paret. Un altre encastá la roda á la part anterior de una senyora, que per cert, si ja no es mare, probablement no tardará gayre á serho.

¿Els hi sembla bé aixó? ¿Troban just que perque á vostés els agrada el *pedal*, jo, y aquest y aquell altre n' haguém de tastar sense ganas?

D' aficions y capritxos ¿quí no 'n té en aquest mon? Pero ja 'ls asseguro jo, que si á mí, per exemple, 'm distreu el jugar á baldufa, hi jugaré á casa y tot solet, sense xiularlos las orelles per catequizarlos y lograr que vostés també hi juguin, y sobre tot, guardantme ben bé de rebátrels la baldufa per la cara y de clavarlos la punta als ulls.

L' anar avuy pel carrer es un verdader galimatías. Surten vostés de casa; crusan el portal, y apenas han atravesat l' acera, ¡zás!...

¿Qu' es aixó?

Una bicicleta que 'ls ha passat tan á ran, que interinament s' han quedat vostés ab un botó de menos á l' hermill.

Arriban á la Rambla.... ¡zás!...

Un altra bicicleta, que 'ls frega pel darrera.
S' arriscan en la plassa de Catalunya... ¡zás!
Un altra bicicleta que 'ls rossa pel costat dret.
Se giran per enterarse de qué ha sigut... ¡zás!
Una que 'ls rasca pel costat esquerra.
En un periódich extranger vaig veure mesos há una caricatura molt graciosa. Una nena s' estava dreta en l' acera, plorant á llágrima viva.—¿Qué 't passa, menuda?—li preguntava un agent de l' autoritat.—Que fa un' hora que m' espero aquí per atravesar el carrer, y no puch.... ¡Miri! L' un velocípedo va darrera l' altre!...

Aquí no hi hem arribat encare á aquest extrém; pero al pas que aném, no tardarém gayre á serhi.

Al passeig de Gracia, á la Granvía, hi ha moments en que... una, dos, tres, quatre, cinch... las bicicletas van tan juntas y passan tan seguidas, que á un hom no li queda altre recurs que assentarse, esperant un claro providencial que li permeti traslaldarse á l' altra banda sense périll.

Vostés, los que van instalats en la bicicleta, naturalment que ab alló ni deuen enfundars'hi, y ho deuen trobar lo mes lógich y corrent; pero nosaltres, los que transitém á peu y tením encare cert afecte á totas las parts dels nostre cos... ¡calculin ab quína lletanía de pi-opos—aixó sí, pronunciats en veu baixa—hem de contemplarho y ab quín gust veuríam que, siquiera interinament, la terra se 'ls tragués vius!...

Dirán vostés que 'ls cotxes, els tranvías, els mateixos carros van també devegadas á collas y ens someten si fa ó no fa als mateixos suplicis....

¿Qué n' hi ha de diferencia!...

Al cotxe, al carro, al tranvía, avans de véurel ja 'l sentím y tením temps de prevenirnos y pendre ab tota precisió las nostras midas.

Pero ¡la bicicleta!... De sopetón, á traició y no diré també si ab premeditació y alevosía, se 'ns presenta al davant quan menos pensém ab ella, y molts cops el primer avís que tením de la seva presencia es el trastasso de la roda devantera ó l' embestida de tota la máquina en pes.

La veritat en son lloch, senyors ciclistas; vostés son molt dignes d' apreci y 'l dret que tenen de passejar ab la *máquina* es en rigor indiscutible; pero,

Si no procuran moderar els seus ímpetus;

Si no inventan algun aparato que dongui avís als transeunts;

Si no evitan el corre pels sitis destinats exclusivament als que aném á peu;

Si no fugen d' anar en collas excessivament numerosas;

Si no gastan, de nit, el fanal reglamentari; y finalment,

Si no s' avenen á pagar religiosament la contribució que págan els cotxes, els carros y els carretons... haurém de declarar que 'l ciclisme es una mena de *sport* molt bonich, molt elegant y molt distingit, que á pesar de las rodas que té, no pot anar.

Ni ab rodas.

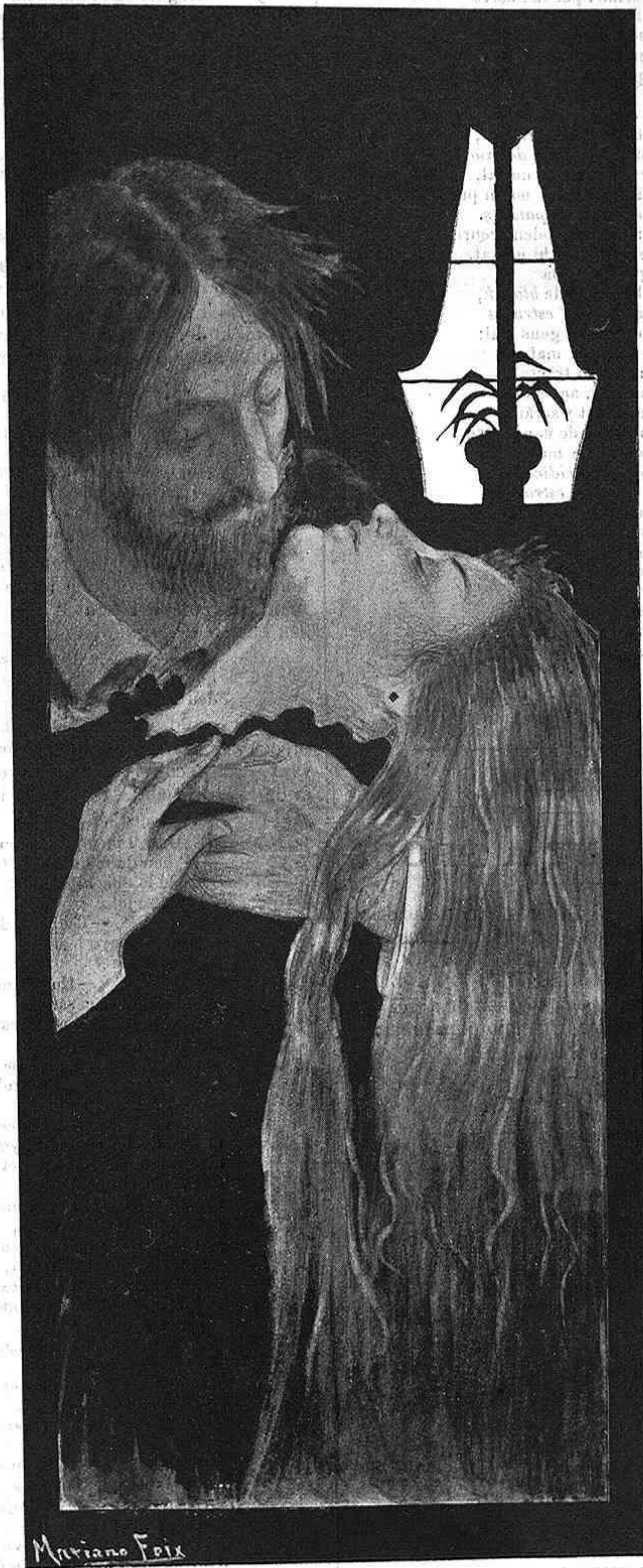
A. MARCH.

PAPERS Y PAPEROTS

Ni 'l de goma, ni 'l de vidre,
ni 'l de barba, ni 'l timbrat,
ni 'l de color, ni 'l d' Armenia
ni tampoch lo comercial;

Ni 'l de transport, ni 'l de seda,
ni 'l xupó, ni 'l de fumá,
ni 'ls mil y mil mes que corren
me farán corre á mí tant,

TEMPESTATS DOMÈSTICAS (per MARIANO FOIX.)

Mariano Foix

El primer disgust

com me va fer corre un dia
un de *cinch duros del banch*,
que van dar-me'l per fe'l corre
y va resultar ser fals.

Pro desde aquella vegada
hi anat sempre ab los peus plans,
per no exposarme á que 'm diguin
que porto 'ls *papers mullats*.

Y aixis com hi ha al mon personas
d' uns instints tan depravats,
qu' ab gust fan *tots los del auca*
per guanyar tant sols un ral,
jo, en cambi, en lloch no 'm presento
si no 'ls *duch ben despatxats*.

Per escriure (hu poden creurer)
sempre del *blanch* l' hi gastat,
menos alguna vegada
que no n' hi tingut de *blanch*,
y m' hi servit del d' *estrassa*
que per cert no va gens mal;

Y en fi, sobre la materia
de que fins ara hi tractat,
mas aspiracions, aquestas
sempre han sigut y serán:

No comprarne de cap classe,
ni desempenyarne may
cap de *lleig* ni de *ridicul*
y menos de *frets y estranys*;

Ferne de *bons*, y á tot hora
tenirne forsa de *Banch*,

Y finalment, qu' aquet qu' ara
escribint mots hi embrutat,
no vagi de correguda
á la cistella fatal
dels *paperots*; que no hi vagi!
perque fora molt capás
si tal cosa succehia....
de quedarme tan trempat.

PEPITO LLAUNÉ.

LLIBRES

UN CASAMENT A PROBA

Vels'hi aquí 'l títul de l' última obra que acaba de
publicar el més popular dels escriptors festius cata-
láns, el xispejant C. Gumá.

¿Assumpto de la nova producció?

Aquí 'l tenen en pocas paraulas, explicat pél ma-
teix protagonista de l' obra; deixémlo enrahonar:

«Yo inocente en paz vivia,
campátmela bastant bé,
quan un día, que no sé
quina mosca 'm picaría,
¡pataplá! com sol passar
ab tots els invents del món,
de cop vaig dirme:—«Ramón,
¿per qué no t' has de casar?
¿Per qué has de menjá *el pan duro*
del celibat detestable,
poguent menjar pá admirable,
sense 'l més mínim apuro?
Se casa l' home formal,
se casa 'l jove bromista,
se casa 'l memorialista,
se casa 'l municipal,
se casa 'l que 'l pél li llú,
el pobret, el sabi, l' ase....
¿Per qué, si tothom se casa,
no tens de casarte tú?»

Si haig de dirho ab bona fé,
la tal pregunta sobrava;
sí senyors, si no 'm casava
ja ho sabia jo per qué.
Era sòls per la rahó
poderosa y convincent
de que 'l seté sagrament
em feya d' alló més pó.
Temia que la jugada

em resultés un fracás,
y que en lloch de dá un gran pas
dongués una relliscada.

Perque, lo que deya jo:
El matrimoni es un plat,
que una vegada guisat
tant pot ser dolent bo.
Si 'l trobo agradable, ¡amunt!
m' entaulo resoltament
y ja no deixo un moment
aquell guisat tan al punt.
Pero, al revés; si al fastarlo
el plat se 'm fa repulsiu,
á veure ¿per quin motiu
han d' obligarme á menjarlo?»

¡Aquests eran los apuros del *personatge* del *Casa-
ment!* Lo que 'l molestava y li treya las ganas de ca-
sarse era 'l que no 'l deixessin triar y remenar noyas
á la mida del seu gust, fins que topés ab una que li
semblés acceptable. ¡D' aixó plorava la criatura!....

«Aixó es lo que m' empipava
y 'm mantenía retret.
Perque, era alló ¿y si un cop fet
la cosa no m' agradava?
¡Jo, que en tots los actes vaig
ab tanta circunspecció
y que may compro un meló
que no m' el donguin á taig!»

Per fortuna, ó per desgracia (que aixó á son temps
ho veurá 'l curiós lector) al protagonista del *Casa-
ment á proba* se li acut l' idea de que 'l sereno del
seu barri, que segons diu ell,

«Es un home molt trempat,
que de segur, sent sereno,
deu tenir serenitat,»

li ha de resoldre favorablement el problema que 'l
preocupa. Aferrat á aquesta idea, resol tirar ende-
vant y.... Escoltém la explicació que ell mateix ens
fa de la entrevista; val de debó la pena de sentirse:

«Aquella mateixa nit
li exposo 'l méu pensament;
—M' heu de fé un favor, Climent.
¿Sabéu lo que hi decidit!
—¡Qué sé jo!

—Teniu de dar-me
el vostre apoyo leal.
—¿Qué vol fe?

—Un cop magistral:
¡hi determinat casarme!
—Aixó sí qu' es cosa nova....
¿no li feya tanta pó?
—Per xó, que per precaució
hi pensat casarme.... á proba.
—No l' entench.

—Pues es molt clá:
m' heu de buscá una noyeta
digna, guapa, fresca y neta,
que sense titubejá
s' estigui ab mi una senmana
com si fos la méva dona,
y si en 'quest plasso 'm surt bona
y té tot lo que 's demana,
faig arreglá 'ls séus papés,
m' amonesto en un instant,
la porto á missa volant,
m' hi caso.... y no 'n parlem més.—

El sereno, ja avesat
al méu viure incongruent,
va dirme no més, ribent:
—Bé.... ¿que va ab formalitat?
—¡Formalment!

—¡Miri que jo
la xicota de que 'm parla
soch molt capás de trobarla!....
—Apa, maco; tan de bó....
—¡Y creu vosté que ab vuyt días
n' hi ha prou per la proba?

—Sí.

—¡Miri!....

—Deixéume fé á mi.

PROBLEMA

¿Quí aquest topo negre
explicarnos pot?
¿Es una senyora?
¿Es un burinot?

—¡¡¡Miri!!!

—Res, prou tonterias:
¿la busquéu?

—La buscaré.

—¿Ben aceptable?

—Ho será.

¿Creyéu vos que hi puch contá?

—Figuris que ja la té!...

Tal dit, tal fet: el sereno 's porta com un home y acompanya á casa del nostre héroe á una xicota que 's presta á sufrir las probas que l' interessat dessitja practicar.

De cóm y per quíns graciosíssims camins arriba l' aspirant á marit á verificar aquestas probas, es cosa que 'ls lectors no poden imaginar-se sense llegir el llibre de cap á cap. C. Gumá desplega en ell tota la xispa, tota la enjogassada facilitat de que tantas vegadas ha fet gala, y de sorpresa en sorpresa ens porta al final, qu' es d' una novetat y una filosofia tan plena d' humor com justa é inesperada.

Segurs de que tots els lectors de LA ESQUELLA voldrán serho de l' obreta de que 'ls parlém, ens limitém á lo que fins aquí portém dit, per deixarlos íntegro el gust de saborejar tot el llibre, sense indiscrecions que perjudiquin l' efecte.

Un casament á proba pot posarse dignament al costat de las millors produccions de C. Gumá, y no vacilém en pronosticarli un éxit dels més complets.

La gracia inimitable que en la producció campeja, la profunda intenció qu' enclou y 'l brillo ab qu' está escrita ens autorisan per afirmarho així.

De més á més, la nova obreta va acompanyada ab un grapat de oportunitíssims dibuixos del celebrat artista M. Moliné, que ha sapigut secundar admirablement al autor trasant de má mestre las principals situacions de *Un casament á proba*.

Si ja l' han llegit, ja veuhem que no exagerém: si encara han de ferho, no perdin temps y 'ns sabrán dir si tením rahó.

R. S.

TEATROS

PRINCIPAL

Dos solas funcions ha donat la hermosa artista Galvani.

MÁSCARAS

L' últim figurí.

(Silueta espiritual,
copiada del natural.)

que segons sembla ha emprés una *tournee* per alguns països de Europa y América.

Tant en la *Lucia* com en *La Sonámbula* sigué justament aplaudida.

Refugi 'l *Principal* de tots los passa-volants, s' han anunciat tres funcions de l' artista francesa Mlle. Blanche Lescaut, la primera de las quals devia donarse ahir.

Si tenim ocasió de veure á l' artista, que al escriure la present sols coneixém pel retrato, consignarem la nostra opinió, leal y franca com sempre.

LICEO

Y vels'hi aquí que ja hem arribat al terme de la primera temporada lírica.

Lo mestre Campanini, en la nit del seu benefici, 's lluhí de debó combinant un excelent programa de concert, en lo qual figurava la *Suite algerienne* de Saint-Saëns; quatre preciosos fragments del *Tristan é Isolda* de Wagner; lo *Jardi encantat* del Parsifal y la *Cabalgata de las Valkirias*.

Primors de Wagner á dojo.

Totas las pessas, algunas de las quals se sentian á Barcelona per primera vegada, tingueren una interpretació esmeradíssima. Lo mestre Campanini prengué una ayrosa revenja del fracás del *Tannhäuser*, demostrant que domina com el primer lo género wagneriá.

En la mort d' Isolda, la diva Tetrizzini estigué inspiradíssima. ¡Alló es cantar com mana Wagner, ab sobrietat, ab sentiment y ab tan poderosa inteligencia com riquesa de medis!

La *Cabalgata de las Valkirias* realçada ab las veus de totas las tiples y contralts de la companyia produhí un efecte extraordinari, de tal manera que ja será difícil en lo successiu resignarse á sentir tocar aquesta mateixa pesa per orquesta sola, com fins ara.

¡Y quina salivera fa venir á la boca 'l resultat d' aquest concert!... Tant, que 'ls més entesos opinan que las últimas produccions de Wagner poden posarse al *Liceo*, contant ab la seguretat del éxit, sempre que 's presentin ab tots los elements musicals y escénichs.

Senyors de la Junta: prenguin lo pols á l' opinió, y no vacilin mes: lo que fassin en pro de la bona música, per vostés mateixos ho farán.

ROMEA

En la *Crónica* del present número parlém ja ab alguna extensió del últim estreno efectuat dilluns.

Un home de sort es un nou plagi confessat pel mateix plagiari, sense que empero s' haja pres la pena de citar lo nom del autor plagiari. Tal vegada ho ha fet sols ab l' intenció d' estalviarli una situació desayrada.

Perque ell mateix ho ha dit mil vegadas:—Si m' apodero d' una obra agena, ho faig sempre millorantla.

Aixís, sense embuts, y en representació de la seva avia, que ¡pobret! ja fa temps que se li va morir.

Ja que porta fets tants *desarreglos* fora ocasió de que escribis una obra enterament original.

¿Vol un titul oportú?—*Un home de barra*.

Dimars va reproduhirse la bonica comedia del Sr. Vidal Valenciano *La vara del Arcalde*, que ja havia sigut estrenada ab éxit durant la temporada anterior en lo *Teatro de Novedats*.

TÍVOLI y NOVEDATS

Fora de la funció á benefici dels voluntaris de Africa, no s' ha posat res mes de nou en aquest teatro.

Y per lo que toca á *Novedats* tampoch s' ha posat res que valgui la pena de consignarse, apart de la *serata d' honore* de las simpáticas germanas Perretti, la qual se veje notablement concorreguda, alcansant las beneficiadas aplausos y regalos.

CATALUNYA

La sarsueleta *La Zingara*, lletra del Srs. García Alvarez y Paso, música dels mestres Valverde fill y Torregrossa no es cap obra del altre mon, ni podrá afrontar segurament la competencia ab otras que s' han estrenat en aquets últims temps com *Las mujeres*, *La marcha de Cádiz*, que s' eternisan en lo cartell. Ja se sab qu' en lo teatro un éxit popular no 's troba cada día.

Aixís y tot resulta acceptable, sobresortint algún número de música, que 'l públich premiá ab los seus aplausos.

GRAN-VIA

Continúa representantse *El año 13,000*, en companyia de

altres produccions mes ó menos celebradas del repertori. Dimars va estrenarse una sarsueleta titulada *La chula*, la qual tingué un éxit afortunat.

N. N. N.

COSAS MEVAS

Observa quina dona més bonica.

Ficsat ab els detalls.

Transparenta tot' ella un fondo verge, superior y elevat.

Ficsat'hi bé; pero, per Deu, procura no sentir-la parlar;

qu' en aquella boqueta tan graciosa.... tot son vulgaritats.

Tú m' has fet adorar las cosas bellas; tú has endolcit mas penas mes amargas; tú has lograt inspirá 'ls meus millors versos; tú has conseguit mos plors y mas riallas.

Veig en tú premiats tots mos esforços; veig en tú l' energia qu' á mi 'm falta; veig en tú la salut dels qu' han de neixer! veig en tú bona esposa y bona mare.

Pe'l més pur sentiment qu' á tú m' inclina, per ta virtut y ta honra immaculadas, per las cosas més grans, bonas y eternas.... ¡jo t' estimo de cor y ab tota l' ánima!

Enamorat y tímit, els ulls fixo en los seus ulls de foch.

Ella 'm mira y somriu, com preguntantme:

—¿Qué demanas, qué vols?—

Allavors penso jo:—O no 'm vol entendre, ó no m' explico prou.—

Y ab un suspir s' enlayran, fugitivas, totas mas ilusions.

El cap y el cor sostenen la conversa següent:

El cap.—¿Per qué l' estimas?—

El cor.—No ho sé, per qué.—

El cap.—¿Vols que t' ho digui?

Perqu' encare ets molt nen.—

El cor.—Bé, ¿qu' enrahonas?

Tinch la edat que tú tens.—

El cap.—Tens l' edat meva;

pero 'ls tens vint anyets

han passat dolsos.... rápits....

¡si ho sabessis, els meus!

Sempre exclama 'l mateix:—Ay, jo dels homes no 'n faig mica de cas.—

(Aixó ho diu fent jugar els ulls y els llabis, y mirantse al mirall.)

Li pregunto:—¿De mi tampoch, videta?—

—No. ¡Si tots sou iguals!—

(Y aixó ho diu sapiguent que jo l' estimo com un boig rematat.)

Encare que 'm vegessis algún día, que ab llágrimas als ulls, te demanés justicia altra vegada, pe'l meu cor desvalgut, tú per xó no has de fer ni més ni menos; segueix lo teu impuls.

Si he comés la imprudencia d' estimarte ¿quina culpa hi tens tú?

No 't burlis de las tontadas

que fem els enamorats.

Pensa que 'l cor es molt frágil;

pensa que també hi caurás.

Per més qu' arribin á dir

no arribaré á suposar

CARNAVAL (per M. MOLINÉ.)

Mentres hi haja donas guapas
y bon xampany per vessá,

Carnaval, per més que diguin,
no morirá.

MASCARONS

De la comparsa de 'n Paco Barra.

qu' has d' arribarme á estimar
y he d' arribarte á aborrir.

Avuy m' ha explicat el somni
qu' ha tingut la nit passada:
Ha somiat qu' era morta,
ficada dins de la caixa,
ab un vestidet tot blanch
y tot de flors escampadas.
Pero 'l més extrany del cas,
segons diu, es qu' observava,
á través del sútil vel
que li tapava la cara,
tot lo que pasava dins
de la mortuoria cambra.

.....
No he pensat á preguntarli
si m' hi ha vist á mi á sas plantas
ab las llágrimas als ulls
y ab el desconsol á l' ànima.

MAYET.

Lo temps está cap-girat... O millor dit qui está
cap-girat es el mon.

Per l' agost del any passat va fer fret... Just es,
donchs, que en lo febrer del any corrent fassi calor.
Y 'n fá de veras.

Si no fos pel que dirán, sería qüestió de treure 'l
barret de palla y fins de demanar als propietaris de
las barracas de banys de mar que adelantín tempo-
rada.

Barcelona 's troba avuy en la mateixa situació de
Buenos Ayres y altrás ciutats de l' América del Sur,
ahont lo fort de l' istiu se deixa sentir durant lo mes
de febrer.

Per aixó he dit avants que la bola del mon deu
haverse cap-girat.

L' altre dia, desde la serra del Tibi-Dabo 's veyan
perfectament las montanyas de Mallorca, á favor de
una atmósfera clara, serena, hermosa.

En altres païssos bastaría aquest atractiu perque
milers de personas se trasladessin á las vehinas al-
turas á disfrutar de un espectacle que ben pochs
días de l' any pot disfrutarse. Aquí, en cambi, nin-
gú 's mou de casa.

Veritat es també que al extranger ja faría temps
que un ferrocarril de montanya, funicular ó de cre-
mallera, prestaría sos serveys al públich pera efec-
tuar cómoda y rápidamente l' ascensió... Aquí hem
de contentarnos ab los cotxes de Sarriá á Vallvidre-
ra, incómodos y cars... ¡y encare gracias!

Y á propòsit del Tibi-Dabo.

Aquell tros de carretera que va fins al Pabelló que
corona la cima de la montanya, s' anava perdent per
falta de cuydado. Van ferla per la reyna y van dei-
xarla estar pel públich.

Afortunadament lo simpátich diputat provincial
Sr. Calvell, ha conseguit que aquell tros de camí
siga declarat carretera provincial ab tots los ets y
uts indispensables per la seva esmerada conserva-
ció.

Desitjém vivament que alcansi la mateixa sort la
seva moció relativa á la construcció en aquella al-
tura de un bon observatori.

Perque 'l Sr. Calvell á lo menos sab demostrar que
té ideas molt elevadas.

¿Qué ha anat á fer á Madrit lo Sr. Henrich?

Sencillament, á veure si en Sagasta entrega 'l tu-
pé de mando á n' en Montero Ríos.

Cambi de quefatura, cambi de cacichs. Cambi de
cacichs, girada de truyta.

MASCARONS

Un amich desinteressat d' Espanya.

Lo Sr. Henrich ha anat á preparar lo terreno.

Com á bon impressor no ignora que avants de *tirar* es precis *compondre*.

Pero aixís y tot es precis anar ab molt cuidado, porque á lo millor sobrevé un *empastelament*.

Dissapte últim va ferse admirar en lo Saló de Cátedras del Ateneo, la Srta. María Miró, consumada concertista de piano.

Alumna predilecta del distingit professor Sr. Calado tocá ab ell algunas pessas á quatre mans que constituían lo programa; pero la concurrencia qu' era numerosa y distingida l' obligá á tocarne d' al-

AL BALL

—Veyám, ara que m' hi tret la careta, qué més me demanarán que 'm tregui.

tras ella sola, guanyantse una verdadera ovació, per l' exquisit gust y 'l mecanisme facilíssim que revelá.

Que sigui la enhorabona.

L' altre dia va ser trobada en una escaleta una criatura de nou mesos abandonada, ab un paperet sobre 'ls bolquers que deya:

«*Raculliu á este angelito que es Deu....*»

—Un angelet qu' es Déu.... ¡quin prodigi!....—dirán vostés.

Pero no s' adelantín y vajan llegint.

«...que es Deu Na fa Milia Bona.»

Falta coneixer l' autor del paperet pera otorgarli un primer premi de ortografia.

Espigolant en los camps frondosos de la premsa local:

Dona compte *El Noticiero* del casament del amich Russinyol (D. Albert) y diu:

«Los novios salieron para Italia, donde pasarán la luna de miel, *que deseamos sea interminable.*»

De manera que si la lluna de mel ha de ser interminable y 'ls nuvis han de passarla á Italia, de cumplirse 'ls anhels del *Noticiero* la felís parella ja no podrá tornar may mes á Espanya.

¡Vaya una manera de fer emigrar á la gent!

Y encare sort que 'l Sr. Russinyol y la seva simpática esposa no han anat á passarla á la terra de 'n Peris Mencheta, que si ho arriban á fer, *El Noticiero* 'ls deixa eternament á la lluna de Valencia.

* *

La Publicidad, pessejantse per Tortosa parla dels quartels edificats sobre una montanya, capassos pera 4,000 homes, ab sos corresponents pabellons pera oficials. «Según vemos en una historia—afegeix—fueron fabricados á expensas de la ciudad á fines del siglo XIII para alojar en ellos un batallón de guardias walonas.»

¿Guardias walonas á fi del sigle XIII, en plena época dels almogàvers?... L' haurán informat malament.

També 'ls que li han dit que 'ls francesos van evacuar la plassa l' any 1816 l' han enganyat com un xino. Ningú ignora que 'ls exércits napoleónichs van tocar pipa d' Espanya al any 14, y no tenían, donchs porque quedarse á Tortosa, mirant corre l' Ebro. ¿Quí ignora que á l' any 15 l' águila imperial va deixar totas las plomas al camp de Waterlío? ¿Qué havían de ferhi 'ls francesos á Tortosa?

Pero aixís s' escriu l' historia en los periódichs que gastan rotativa.

Detalls de la vida de teatro.

A Madrit s' ha estrenat una obra escrita per un sastre especialista en vestits de torero.

L' obra es del género xich, se titula: *Los Toreros*, y al ser posada en escena siguié mal rebuda. No agradá més que una cosa: l' aparició de las donas vestint hermosos trajos de torero. L' autor els havia fet y costejat de la seva butxaca.

De manera qu' en lloch de triuntar ab la ploma, triuntá ab las tisoras y l' agulla.

Ara sí que se li pot dir: —Sastre no t' emboliquis: tórnate'n al vetllador.

* *

En un teatro que jo sé, á un cert autor, ebanista d' ofici, no se li han obert las portas sino quan junt ab l' obra s' hi ha presentat ab algún moble.

Lo representant de la empresa ha disfrutat de alguna de aquestas gangas.... y la guarda-ropía del teatro també; y á fé que ho necessitava, porque 'ls que treya en escena solían ser molt atrotinats.

Avuy, no falta qui diu:

—¿Veü aquelles butacas del escenari? Son degudas al enginy del Sr. Fulano de tal, autor dramàtic qu' ell mateix se porta 'ls mobles.

Rigurosament històric.

Hem tingut ocasió de veure un protector de suro pur l' empelt dels ceps, degut al Sr. Rabassa, carrer de la Palma de Sant Just, 12, Barcelona. Creyém fer un servey als viticultors donantlos noticia de un invent de gran utilitat, quals ventatjas tècni-

LO FIGURÍ DE «LA ESQUELLA»

DEDICAT Á LAS NOSTRAS BELLAS LECTORAS

Una aixerida bombera,
que ab sa gracia y bon humor
en compte de apagá incendis,
encén fogueras d' amor.

cas y econòmicas encomian las personas competents y las revistas agrícolas entre ellas *L' art del Pagés*. Los que 's dedican al replanteig de las vinyas res perdrán en ensajarlo, ja que 'l protector s' expen á preus sumament econòmichs.

Demá publica *La Campana de Gracia* lo número extraordinari corresponent al mes de febrer. Conté un text variat y una ilustració abundant: xispejants caricaturas de gran actualitat y vinyetas alusivas á la peste bubónica de Bombay.

Sembla que lo qu' es aquest any no hi haurá á Madrid l' Exposició de Bellas Arts acostumada. A lo menos fins ara no s' ha publicat lo Real Decret convocatoria y aixó que la primavera s' acosta.

Un alicient menos pels artistas que corren adeletrats darrera de las medallas.

La causa de que l' Exposició no 's celebri s' atribueix al mal estat en que 's troba 'l Palau de Bellas Arts de la Fuente Castellana, tot plé d' esquerdas y goteras.

De manera que la exposició artística podria convertirse en una exposició á quedar las obras y 'l públich colgats sota un pilot de ruinas.

Aquell palau es la vera imatge de l' Espanya. ¿Qué hi fá que la pintém tant si tot está á punt d' ensorrarse?

Llegeixo:

Lo número de paquets postals que circularen per nostres ferrocarrils durant l' any 1896 sigué 'l de 379,542, distribuïts en la forma següent: 60,675 expedit, 288,078 rebuts y 30,789 de tránsit.

De poble á poble d' Espanya no 'n va circular ni un. Están prohibits.

Se 'n poden enviar al extranger y del extranger se 'n poden rebre... y res més. Los espanyols estém condemnats á dejuni de un servey que tenen establert tots los pobles civilisats.

La Direcció de correus interinament ho estudia, y es de creure que de aquí un sigle ho continuarà estudiant encare.

S' enten, si de aquí un sigle encare hi ha Espanya, que bé podria ser que ja l' haguessen enviada á ca'n Taps en forma de paquet postal.

¿Quina cantitat dirían que s' ha gastat en toros aquí á Espanya durant l' any 1896?

Una friolera: dotze milions catorze mil pessetas.

Y si troban una mica extranya la pressa ab que s' ha fet aquesta estadística, parin esment en que no 's fa sino molt tart la que 's refereix al comer exterior.

Y *váyase lo uno por lo otro* com diuhen els castellans, qu' en una cosa ó altre 'ns hém de distingir.

Exámen de gramática:

Lo Professor: —¿Vamos á veure lo futur del verb robar quín es?

Lo Deixeble: —Anar á presidi.

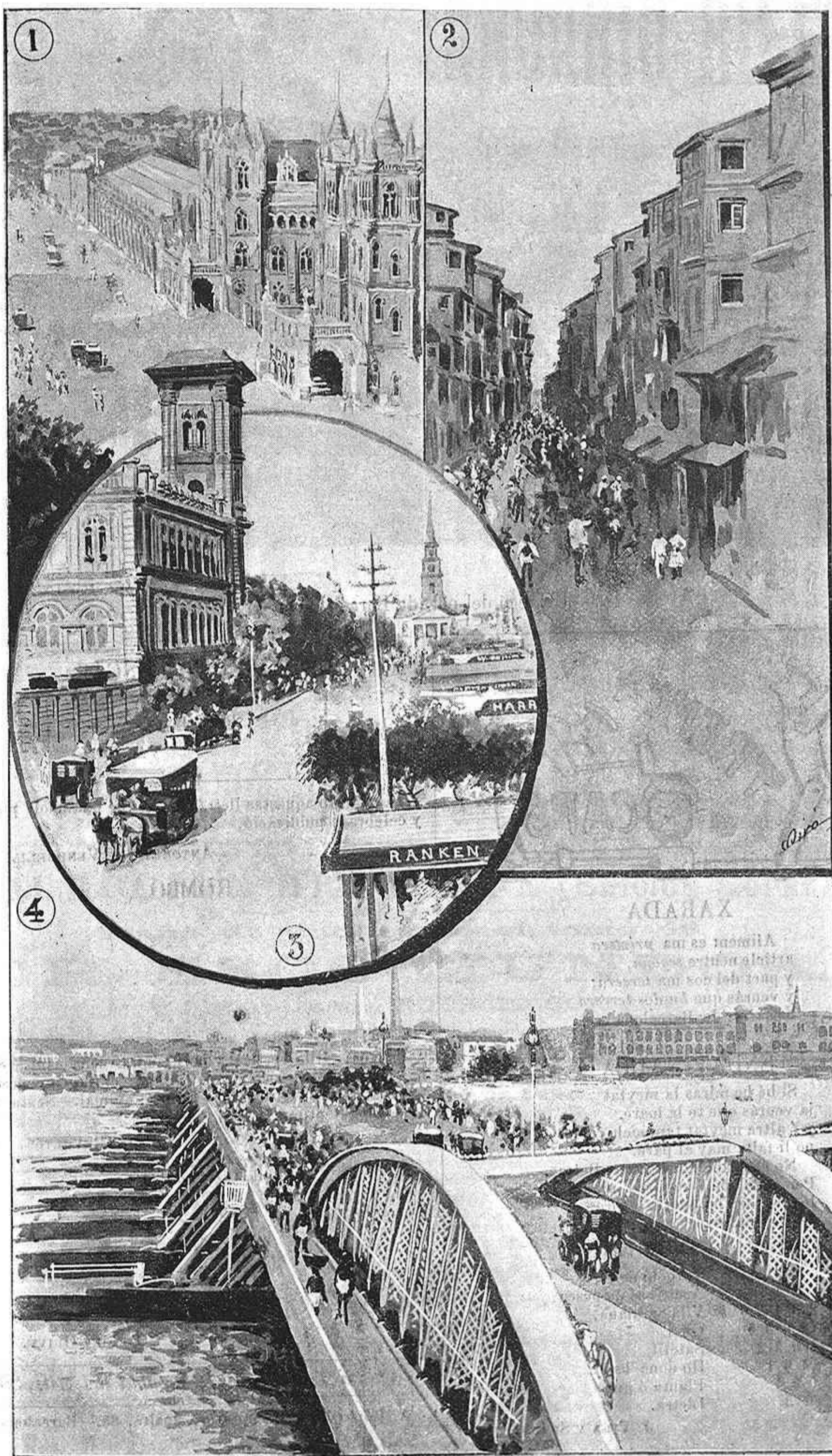
SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Am-pa-ro.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Marta—Matar.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La vida al Encant.*
- 4.^a CONVERSA.—*Ana.*
- 5.^a GEROGLÍFICH.—*Per grans, dins los graners.*

A LA INDIA INGLESA

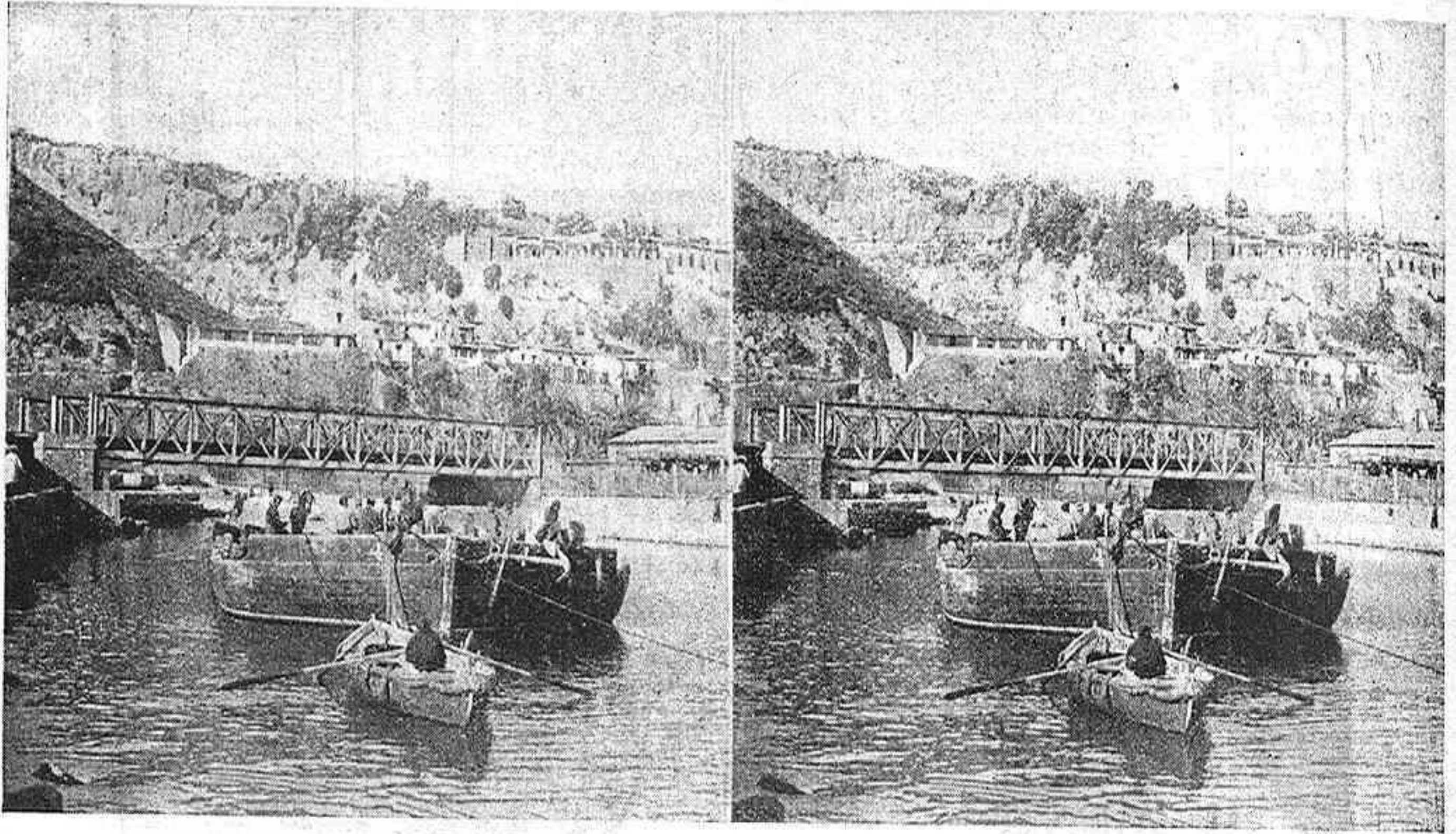
CALCUTA Y BOMBAY, PRINCIPAL FOÇO DE LA PESTE BUBÓNICA

(De fotografia.—Composició de R. Miró.)

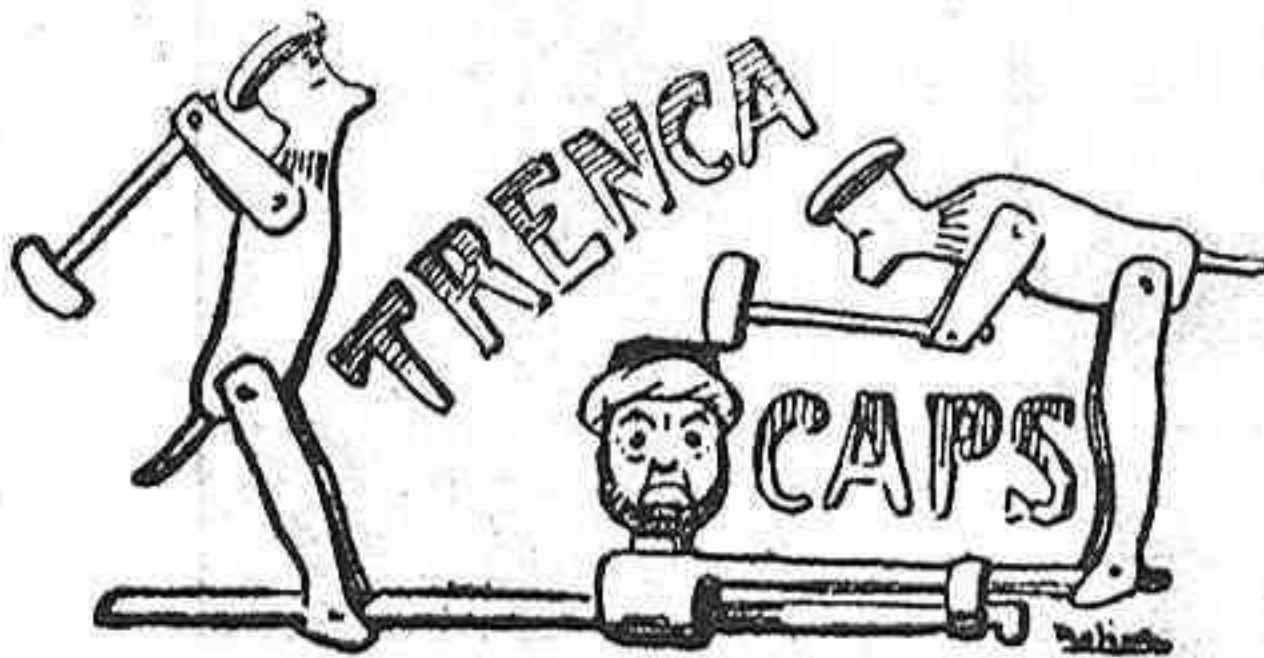
1. *Bombay*. Estació Victoria, del ferrocarril de Calcuta.—2. *Bombay*. Centro de la ciutat vella.—3. *Calcuta*. Carrer de Clive.—4. *Calcuta*. Gran pont sobre l' Hougly.

L' ESTEREOSCOP DE «LA ESQUELLA» (*)

Un recó del port de Barcelona.

(Fot. Rus.)

XARADA

Aliment es ma *primera*
article neutre *segona*,
y part del cos ma *tercera*;
y veurás que *hu-dos-tercera*
es carrer de Barcelona.

H. VILÀ M.

ENDA VINALLA

Si bé ho miras la meytat
ja veurás que te la mare,
y l' altra meytat tampoch
no li falta may al pare.

No més tinch que quatre lletres.
Per poch que l' enginy t' ajudi
lo que soch ho podrás veure
dintre qualsevol estudi.

BALDUFA NUMERICA

6 4	Tothom ne té.
2 1	Accessori de pesca.
1 2 3 4 5 6	Vila catalana.
4 2 6 3 5	Ofici.
4 6 3 2	Satèlit.
4 6 1	Ho dona 'l sol.
2 4	Planta ó grà.
5	Lletra.

J. VILA Y SERRA.

TRENCA-CLOSCAS

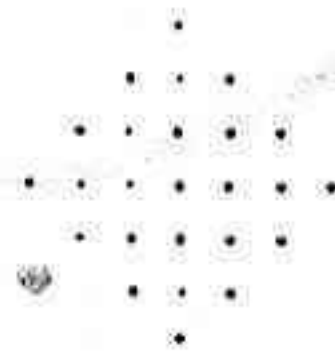
ROSA BALTÀ

VALENCIA

Formar ab aquestas lletres lo títul de una molt popular
y celebrada publicació.

ANTONET DEL VENDRELL.

ROMBO

Primera ratlla vertical y horissontal: consonant.—Sego-
na: carrer de Barcelona.—Tercera: ciutat japonesa.—
Quarta: poble de Espanya.—Quinta: animal.—Sexta: nom
de dona.—Séptima: vocal.

EMILI REVOLTÓS.

GEROGLIFICH

J: SOLÉ OLIVÉ.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

(*) En la llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20, trobarán els nostres lectors al preu de 6 pessetas cada un magnífichs y perfeccionats aparatos pera mirar aquestas vistas, á las quals donan un relleu extraordinari.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

!!! ÚLTIMA PUBLICACIÓ !!!

ANUARIO RIERA

Guía General de Cataluña

Es la guía más rica en datos, la más completa, la única que realmente sirve al comercio y á la industria, por el escrupuloso cuidado con que se verifican las rectificaciones.

150,000 señas

Un abultado tomo en 4.º. Precio **10** pesetas en Barcelona y **11** en el resto de España.

INDISPENSABLE

en todo escritorio

UN CASAMENT À PROBA

HUMORADA EN VERS, PER C. GUMÀ

Ilustrada ab dibuixos de M. MOLINÉ.

Preu: DOS ralets.

COLECCIÓN DIAMANTE (EDICIÓN LÓPEZ)

Acaba de publicarse el tomo 49

POR ESOS MUNDOS....

POR EL ILUSTRADO CRONISTA RODRIGO SORIANO

Un bonito volumen de unas 200 páginas, con una artística cubierta en colores **Dos reales**. Pídanse prospectos, conteniendo el catálogo de la **Colección Diamante** y obras en preparación.

Felipe Pérez y González.—¿Quieres que te cuente un cuento? . . .	Un tomo Ptas.	3
Nilo María Fabra.—Presente y Futuro. Nuevos cuentos.	» »	2
Sebastián Aguilar.—Ampurias.	» »	2
J. Sanmartín y Aguirre.—Filigranas.	» »	2'50

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

BARCELONA Á LA VISTA

MAGNÍFICO Y POPULAR ALBUM DE FOTOGRAFÍAS INÉDITAS

7.º cuaderno

saldrá muy pronto.

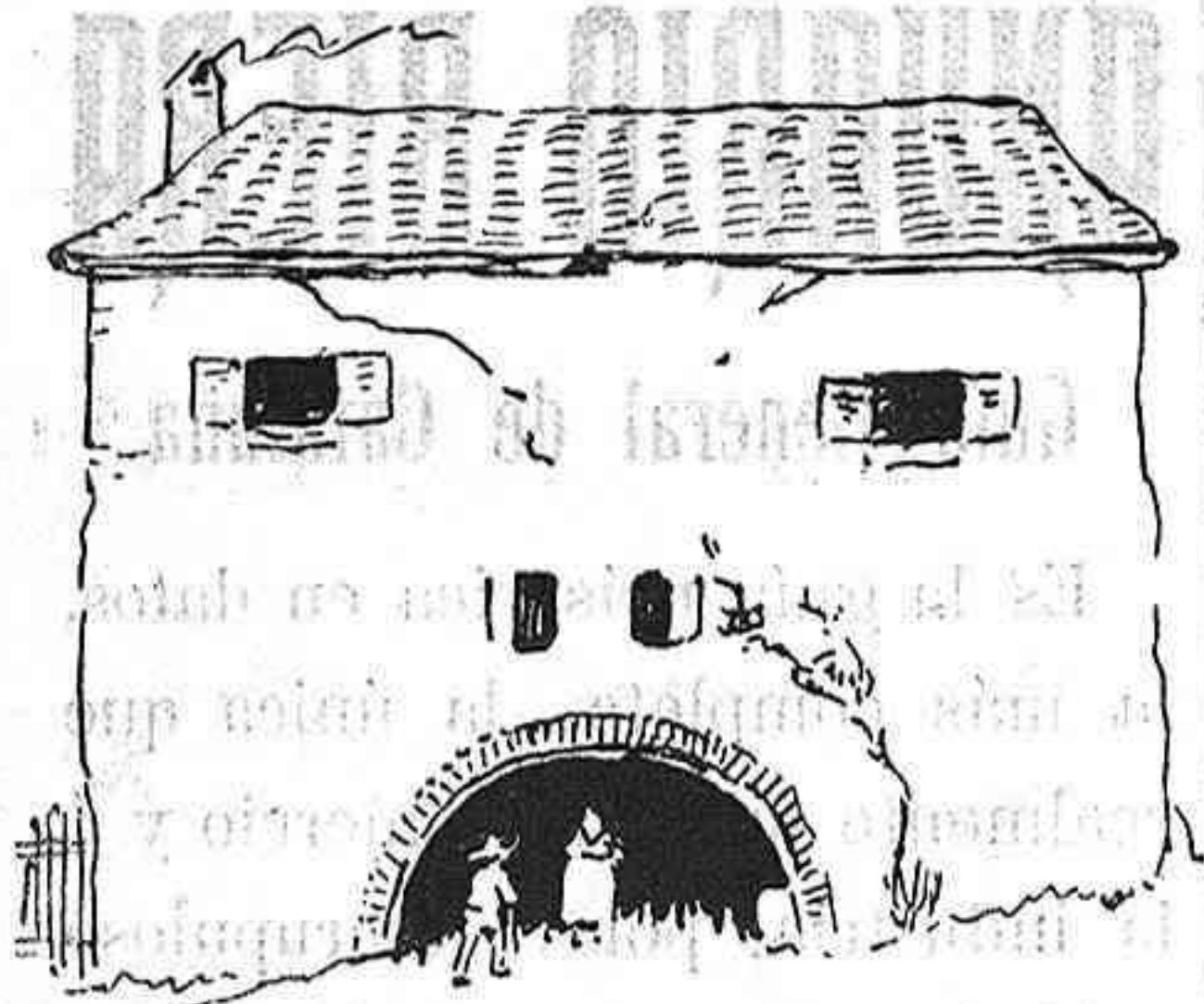
30
céntimos
Provincias: 35

En venta los cuadernos

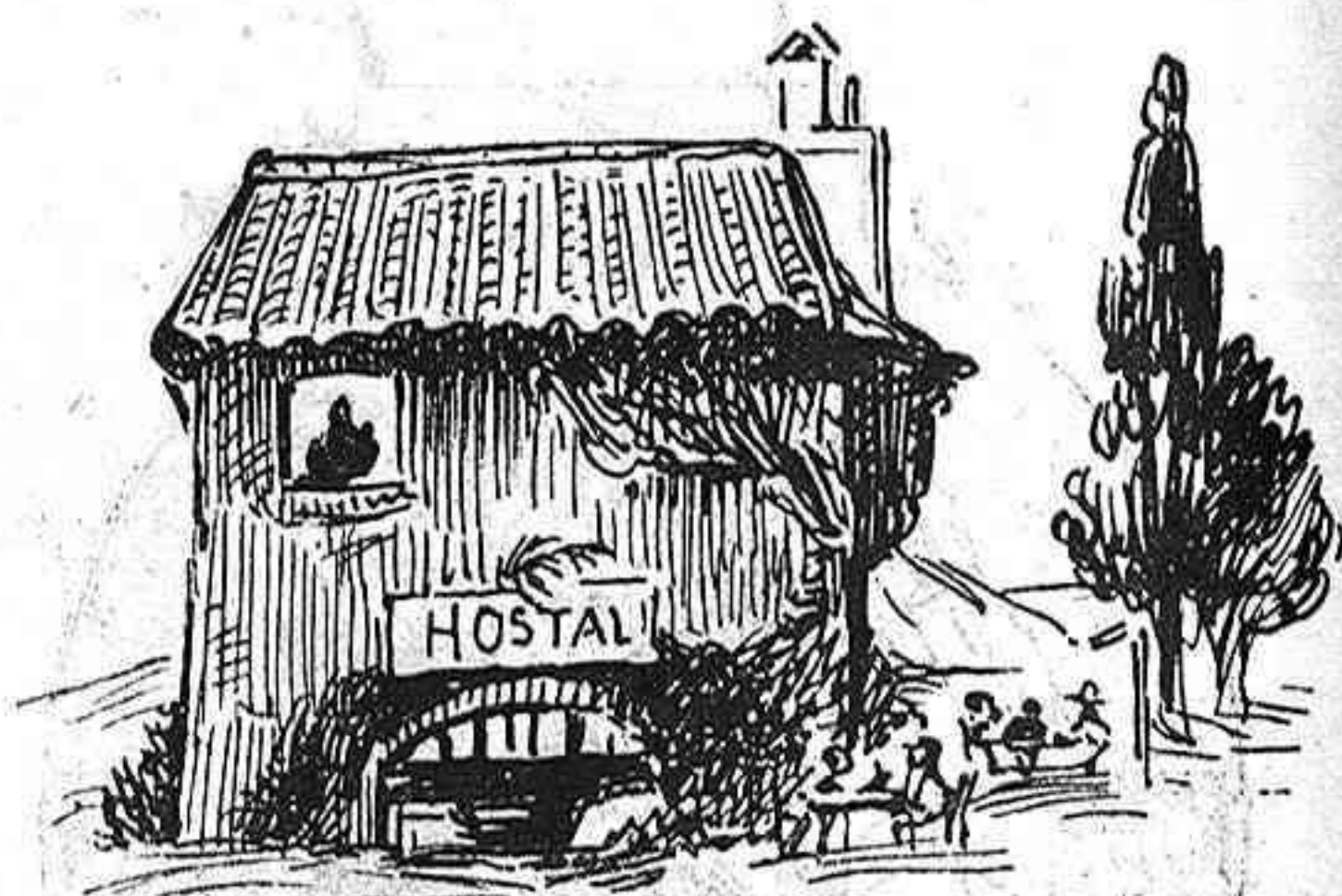
1.º, 2.º, 3.º, 4.º, 5.º y 6.º
4.ª edición 3.ª edición 2.ª edición

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

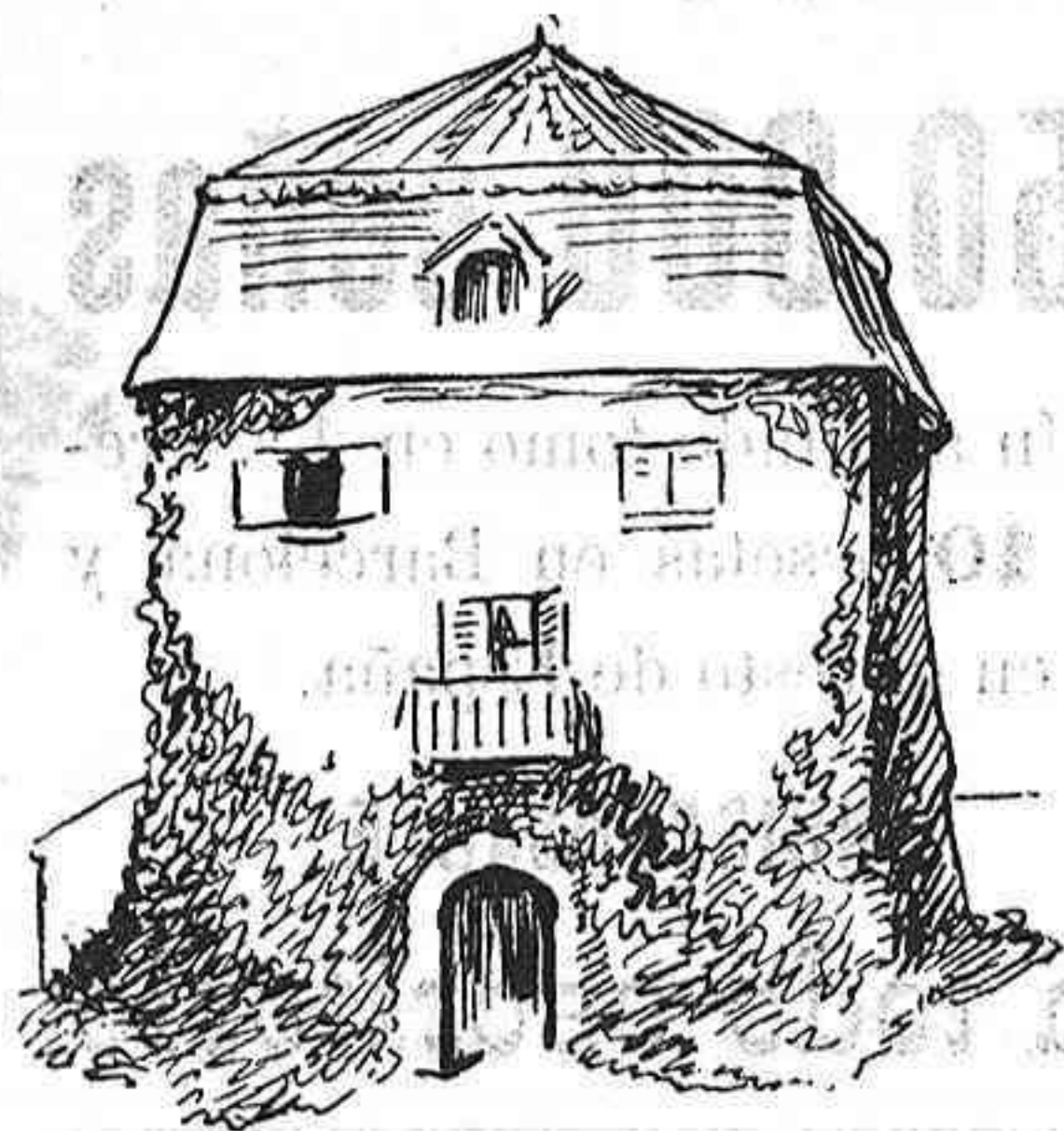
ARQUITECTURA HUMORÍSTICA

La casa que menja.

L' hostal borni.

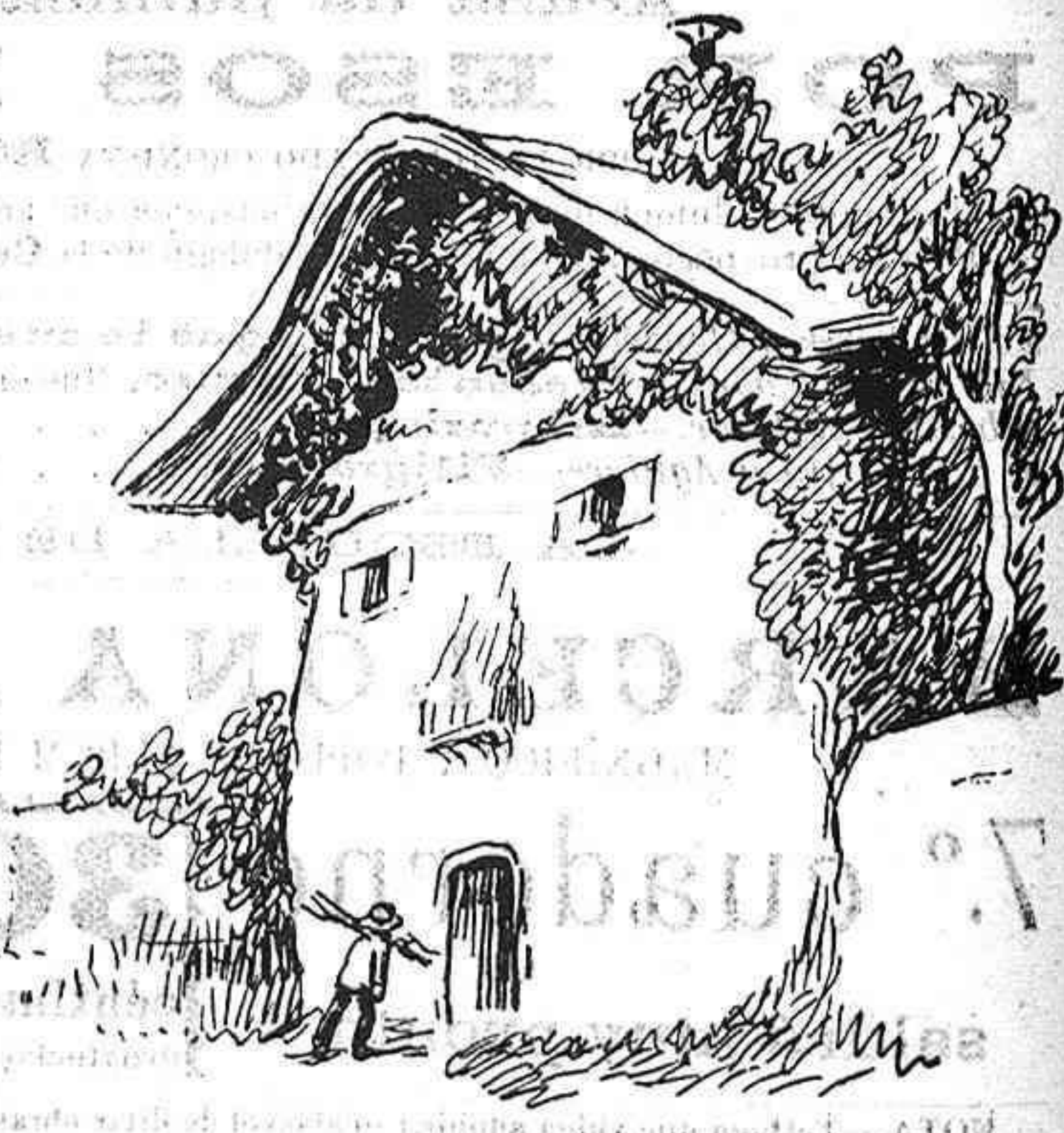
La casa barbuda.

La casa mal pentinada.

La casa ploranera.

La casa més coquetona.